

Slowenski dom

Ste. 80

V Ljubljani, 7. aprila 1936

Leto 1.

Zmaga pri Ašangiju je zapetila usodo Abesinije - Z. N. se ne briga več zanjo

Mussolini predlaga mir iz l. 1895

London, 7. aprila. o. V dobro poučenih političnih krogih se trdovratno širijo vesti, da se je italijanski ministrski predsednik odločil, da pristane na mirovna pogajanja z Abesinijo. Toda ta mirovna pogajanja morajo biti taka, kakor jih bo narekovala Italija in njene koristi. Kot podlago za ta pogajanja zahteva Mussolini italijansko-abesinski dogovor iz leta 1895, ki sta ga Italija in Abesinija podpisali v mestu Ucciali. Ta dogovor je bil podpisan še pred zmago cesarja Menelika pri Adui. Ta pogodba je Italiji prisojala popolno nadzorstvo nad Abesinijo, zlasti v pogledu zunanje politike in gospodarstva. Zdaj se Italija ne zadovoljuje več z določbami ucialske pogodbe, temveč jo zahteva več, kakor tedaj, zaradi tega so angleški politiki mnenja, da bo ta italijanska zahteva še povečala protitalijansko razpoloženje v evropskih političnih krogih. Na podlagi tega bo Eden na zasedanju Sveta trinajstih moral zahtevati, da se sankcije proti Italiji poostre.

Italijanski vladi so zadnje zmage dale pobude za samozavest, ker se zdaj ve, da jim ni treba gledati Abesinije moledovati ničesar, saj so si njene čete z orožjem izbojevale več pravice, kakor pa bi jih Društvo narodov ali kdorkoli drugi kdaj prisodil.

Kaj zahteva Italija

Rim, 6. aprila. AA. »Tribuna« priobčuje uvodnik senatorja Davanzattija o minimalnih italijanskih zahtevah za likvidacijo spora v Vzhodni Afriki. Pisec smatra, da Italijani ne morejo skleniti miru pod pogoji, ki jih je svojčas predlagal odbor petih v Zenevi. Mir je mogoče samo pod pogoji, ki odgovarjajo stvarnosti italijanske zmage. Italija odločno odklanja vsako posredno ali neposredno vpletanje Društva narodov v rešitev tega spora. Predlogi odbora petih so neostvarljivi, prav tako je treba odkloniti predloge, ki sta jih sestavila decembra meseca Laval in Hoare. Društvo narodov bi moralo pogledati stvarnosti v oči. Upoštevana je okolnost, da se mnoga abesinska plemena pokoravajo Italiji in da jo smatrajo za osvoboditeljico. Zato Italija v Abesiniji nima samo

pravice, marveč tudi dolžnosti. Velika Britanija pa naj upošteva, da že sedaj smatrajo v Sudanu, Keniji in v angleški Somaliji Italijo za pravo sosedo, ne pa Abesinijo.

Ašangi, grob Abesinije

Addis Abeba, 7. apr. Bitka pri jezeru Ašangi se je nehala 4. aprila zjutraj. Tedaj je negus pustil poveljstvo ter dal vojakom prosto pot, naj se rešijo, kamor se morejo. Večina njegovih čet je bežala na jug ob jezeru in se porazgubila po gozdovih. Oddelki prvega eritrejskega armadnega zbora so jih preganjali daleč v notranjost.

Dopisniki tujih listov in vojski izvedenci tujih držav v Abesiniji so prepričani, da je z zmago pri Ašangiju usoda Abesinije zapetena. Italijani so pri tem jezeru zmagali tako odločno in tako prepričljivo, da se je videlo, da ne nadvladujejo njihove čete abesinskih samo po tehnični opremitvi, temveč tudi v boju na nož. To priznavajo tudi Angleži. Angleško časopisje piše, da preostaja negusu samo dvoje: ali se takoj odpove prestolu, ali pa prosi za mir.

Letala sejejo smrt naprej

Rim, 7. aprila. AA. (Stefani). Iz Asmare poročajo: Italijanska letala še zmerom bombardirajo neguševe čete, ki se panično umikajo. Med bitko pri jezeru Ašangiju je 28 italijanskih letal zadelo več protiletalskih strelcev. Eno italijansko letalo je strmoglavilo in sta se ubila pilot in opazovalec. Eskadrija petih letal, ki pripada letalskemu oporišču v Asabu, je odletela davi na vse zgodaj na izvide proti Desiju. Ta eskadrija je opazila aparat tipa »Potez«, ki je letel iz Desije proti Addisu Abebi. Eskadrija je letalo preganjala in ga naposled zažgala z vnetljivimi streli. Ista eskadrija je uničila tudi Fockerjevo letalo s tremi motorji, ki se je nahajalo v hangarju na letališču ne daleč od Addisa Abebe. Italijanska letala so se nato vrnila v svoje oporišče, ko so preletela 1000 km čprav je vseh pet letal zadelo protiletalsko top-

ništvo. Poveljnik eskadrije stotnik Falconi je bil ranjen.

Asmara, 7. aprila. o. Vodstvo in osebje angleškega Rdečega križa, ki je imel v Gondarju dobro oskrbljeno postajo, je večeraj zapustilo mesto in odšlo proti Celgi. Dr. Kelly, ravnatelj bolnišnice v Gondarju in njegov pomočnik sta izjavila, da so ju v Gondar poslali proti njuni volji, ter da sta se že takoj prvi dni svojega službovanja v Abesiniji prepričala, da ni mogoče pri tem divjem ljudstvu delovati niti najbolj idealnemu človeku. Skoda je samo, da je zaradi takih divjakov izbruhnil spor med dvema evropskima civiliziranimi narodoma, kakor sta Italija in Anglija. Italijanske agencije razglasačo to izjavo angleškega zdravnika kot nad vse važen dokaz za pravilnost svoje gonje proti abesinskemu prebivalstvu in proti njegovi zaostalosti.

Ali je res?

Addis Abeba, 7. aprila. AA. (Havas.) Uradno demantirajo italijanska poročila, da namerava abesinski cesar odstopiti, oziroma, da je poslal cesarici po bilki pri Ašangiju poročilo, v katerem pravi baje med drugim: Ne preostaje vam drugega kakor da prosite za mene.

Prav tako demantirajo, da bi bil abesinski cesar pobegnil v Desije.

London, 7. aprila. AA. Po sestanku odbora trinajstih, ki bo v sredo v Zenevi, piše »Daily Telegraph«, da bo odbor nadaljeval svoje delo za mirno rešitev abesinske vojne. Pri tem bo vpošteval dve okoliščini in sicer:

1. Abesinski cesar je prišel do spoznanja, da njegova dežela ne more nuditi nadaljnjega odpora sovražniku, ki je opremljen z vsemi sredstvi moderne oborožitve.

2. Večji del Društva narodov ni več voljan obdržati obstoječe sankcije proti Italiji, še manj pa, da bi jih poglubil, kar bi bilo potrebno za hitro rešitev sedanje vojne.

Angleška vlada odločno za mir

London, 7. aprila. o. Iz krogov angleške vlade poročajo, da je vlada trdno odločena napeti vse sile, da da pobudo za pričetek razgovorov o miru med Italijo in Abesinijo. Druga njena naloga pa je v tem, da spravi načela Zveze narodov v sklad s sedanjim vojaškim položajem v Abesiniji. Po mnenju angleških vladnih krogov, se bo začelo to vprašanje šele zdaj reševati pred Zvezo narodov in sicer na podlagi stanja, kakršnega bo po dosežanih italijanskih uspehih. Ne more pa angleška vlada dopustiti, da bi Italijani dosegli v Abesiniji popolno zmago in bo napela vse sile, da to prepreči. Če tega ne doseže, potem ni izpolnila svoje naloge in dokazala, da so sankcije neuspešne orožje. Če se bo angleški vladi posrečilo pripraviti vojskujoči se državi do pogajanj, bo morala

storiti velike napore, ker je angleško javno mnenje zaradi zadnjih italijanskih zmag vse bolj ogorčeno.

Glede lokarne konferencije v Zenevi, je angleška vlada mnenja, da je treba doseči pomirjenje med Francijo in Nemčijo. Angleška javnost pa v to ne verjame in prav tako ne verjame to nekaj članov vlade. Zaradi tega niso neosnovane vesti, ki govorijo o bližnjem odstopu nekaterih članov vlade ter po odhodu zun. ministra Edena v Indijo.

Anglija za Nemčijo

London, 7. aprila. AA. (DNB) Zadnje poročilo agencije Press Association pravi, da o popolni prekinitvi angleško-nemških pogajanj ni govora. Med Berlinom in Londonom se sedaj vrše pogajanja o tolačenju, ki ga je treba dati posvetom med generalnimi štabi Francije, Velike Britanije in Belgije. Gre tudi za to, kakšne naj bodo koncesije nemške vlade, da bi sprostile mednarodno pravno stanje v Porenju.

Eden gre v Indijo?

London, 7. aprila. AA. (Havas.) »Daily Mail« poroča, da je po binokostih pričakovati izpremembe v britanski vladi. Baldwin bi odstopil od ministrskega predsedstva in bi to mesto prepustil Nevillu Chamberlainu, sam bi pa postal prvi lord-minister, ministrskega sveta. Na Chamberlainovo mesto bi prišel za finančnega ministra sir Samuel Hoare. Eden bi postal minister za Indijo, na njegovo mesto bi pa stopil lord Halifax ali pa sir Robert Horn.

»Oboroževanje je žilijenska nujsnost Avstrije«

Austrija se ne bo brigala za proteste

Dunaj, 7. aprila. Včeraj je avstrijska zvezna vlada od poslankov vseh treh držav Male zveze prejela protestno noto z istim besedilom. Protest je bil objavljen v vseh treh državah istočasno. Glasi se takole:

»1. aprila t. l. je zvezni svet izglasoval zakon, s katerim se spremeni vojni statut, ki ga določa peti del senžermenske mirovne pogodbe za Avstrijo. Ker je bila izvršena enostranska odprava tega dela senžermenske pogodbe, pomeni ta sprememba izrecno prekršitev vojnih klavzul te pogodbe.

V takih okoliščinah je kraljevina Jugoslavija kot podpisnica senžermenske pogodbe prisiljena energično protestirati proti izvedbi omenjenega zakona. Na drugi strani kot članica DN globoko obžaluje, da je Avstrija, ki je prav tako članica DN, smatrala za potrebno, da gre po poti, ki jo je svet DN v stičnih okoliščinah svedeno obsodil z resolucijo z dne 17. aprila 1935. Kraljevina Jugoslavija

ne more v nobenem primeru dopustiti, da bi si Avstrija prisvajala kako pravico s svojo enostransko akcijo, ki pomeni zavračanje mednarodnih obveznosti. Zato si kraljevina Jugoslavija pridržuje pravico, da se naknadno izrazi glede odredb, ki jih bo izdala v svrhu obrambe svojih interesov.«

Na ta protest je avstrijska vlada izdala uradno poročilo, ki pravi, da se Zvezna vlada ne namerava razgovarjati o protestih glede novega vojaškega zakona, pa naj pridejo iz katerekoli strani hočejo. Ta sklep avstrijske vlade je bil storjen po treznem in globokem premisleku in ga je narekovala življenska potreba avstrijske države. Avstrijsko ljudstvo ima pravico, da skrbi za varnost svoje države prav tako, kakor skrbe druge države.

odgovor avstrijske vlade nima po primere in bo gotovo rodil še važne politične posledice.

Francoski odgovor Nemcem: ne!

Pariz, 7. aprila. AA. Sinočni »Paris Soir« poroča, da bo francoski odgovor navajal tale vprašanja:

1. Francija odklanja pravniške razloge, ki jih je navedla Nemčija v opravičilo svoje kršitve locarne pogodbe;

2. francoska vlada pojasni posebne razloge zastopnikom tujih držav, ki naj se o položaju v Porenju izjavijo;

3. tu bo francoska vlada navedla svoj konstruktivni načrt za vse udeležence;

4. člen 16 pakta Društva narodov je posebno poudarjen v interesu čim boljše izvedbe kolektivne varnosti.

Francoski predlog omenja tudi, naj se pri Društvu narodov oziroma pod njegovim okriljem ustanovi mednarodna vojska. To vprašanje pa ne bo podrobno razčlenjeno. Vzemimo pomoči naj bo deležna vsaka napadana država v Zapadno ali Vzhodni Evropi. Tudi Sovjetska Rusija je vključena v to pomoč.

V zvezi s konstruktivnim delom tega načrta omenja zunanje-politični urednik lista, da se Francija s tem vrača k politiki medsebojnih regional-

nih načrtov o vzajemni pomoči. Pakti tega načrta pa bodo omejeni samo na Evropo, ker so zadnji dogodki pokazali, da je Društvo narodov le po imenu univerzalno, da pa sploh ni moglo intervenirati v Aziji, Ameriki in Afriki s kakršnim uspehom. Osnovno načelo francoskega načrta pravi, da miru ni mogoče ustaviti s kolektivno silo izven Evrope. V okvir evropskega ozemlja spada sedaj tudi Sovjetska Rusija, dočim Briandov načrt o evropski zajednici tega še ne omenja. Ker pa je Sovjetska Rusija postala članica Društva narodov in ker je s Francijo sklenila tudi posebno pogodbo, je to na mestu. Francoski načrt nato razčlenja Evropo na posamezne regionalne pakte in ugotavlja, kako naj posamezne države razumejo regionalne pakte o medsebojni pomoči, da bi mogle v primeru vojne nevarnosti v posebno ogroženih krajih preprečiti nevarnost vojne.

Belgrad, 7. aprila. Sinoči je skozi Belgrad potovala bolgarska kraljica Giovanna. Kraljica Giovanna potuje v strogem inkognitu s svojo hčerko Luizo na velikonočne počitnice k svojim staršem.

Nemci bi radi denar

Pariz, 7. aprila. AA. (Havas.) Včerajšnji »Matin« priobčuje poročilo svojega ženevskega poročevalca, da so bili guvernerji emisijskih bank, ki so člani upravnega odbora banke za mednarodna plačila in ki so se sestali v Baslu na redni mesečni sestanek, sinoči gosti guvernerja nemške državne banke dr. Schachta, in sicer v Bodenwellerju na nemškem ozemlju 45 km od Basla. Poročevalec pravi, da ni bilo mogoče zvesti za razgovore, ki jih je imel pri tej priliki dr. Schacht s svojimi gosti. Najbrže ni obravnaval samo finančnih, temveč tudi politična vprašanja. Mislijo, da je skušal vplivati na svoje tovarise, naj zaradi splošnega gospodarskega stanja v Evropi vplivajo na svoje vlade, da bi bile napram Hitlerjevemu predlogom bolj sprejemljive. Obenem je dr. Schacht, kakor trdi, pojasnil svojim gostom sedanji gospodarski in finančni položaj Nemčije. Poudaril je, da nemška vlada ne namerava marke razvednotiti. Dr. Schacht bo prisostvoval današnji seji upravnega odbora za mednarodna plačila.

Milijarde za japonsko vojsko

Tokio, 7. aprila. AA. (Havas.) V poučenih krogih trdi, da bo vojno ministarstvo zahtevalo poseben kredit dveh milijard, ki je že določen v petletnem načrtu za oborožitev vojske. Vojaški krogi zahtevajo, da se ta kredit takoj odobri, da bi se že zdaj moglo oboroževanje reorganizirati. Vojska misli, da izpopolnitev oskrbe z materialom ne more čakati do leta 1937/38, kakor je bilo prvotno določeno, spričo čedalje hujše napetosti na mandžursko-mongolski in mandžursko-sovjetski meji. Razen tega bo vojska zahtevala, da se takoj okrepe efektivni in oborožba kvantunske armade. List »Sugaj« poroča, da bo povečanje kvantunske japonske vojske zahtevalo posebne izdatke ene milijarde jenov. Ta kredit bo povečal številčno stanje vojske, dalje pomnožil zalogo streliva, tako da bo moč te armade izenačena s številčnim stanjem vojske v domovini.

Komunistični poboji v Pragi

Praga, 7. aprila. AA. (DNB) Praški listi poročajo, da so bili v notranjih predelih mesta in v mnogih predmestjih hudi spopadi med komunisti in redarji. Včeraj popoldne se je zbrala na Šiškovem množica, ki je štela več sto komunistov. Množica je napadla redarje. Pri pobegu izrednikov so vrgli na tla eno ženo z otrokom. Nalo se je zbralo več tisoč komunistov v sredini mesta. Napadli so kordon redarstva in prišli do občinskega poslopja. Redarstvo smatra, da je pri izgreduh sodelovalo sedem do osem tisoč ljudi. Veliko število izrednikov so aretirali.

Madžarski politiki se sabljajo

Budimpešta, 7. aprila. AA. (Havas.) Na zadnji seji poslanskega odbora za zunanje zadeve je prišlo do ogorčenega osebnega spopada med ministrskim predsednikom Goemboesom in pravkom stranke malih posestnikov Tiborjem Eckhardtom. Goemboes je smatral, da je osebno užaljen. Zato je določil kot svoji priči predsednika poslanske zbornice Stranjavskega in državnega podtajnika Ladislava Tahija s prošnjo, naj stopita v stike s priči njegovega nasprotnika. Mislijo, da bodo obojestranski zastopniki določili dvoboj s sabljami. Na uradnem mestu ni mogoče o zadevi dobiti nobenega poročila.

Anglija ne ve nič o strupenih plinih

London, 7. aprila. AA. (Reuter.) Velika Britanija se ni odločila še za nobeno neodvisno akcijo v zvezi z uporabo strupenih plinov s strani Italijanov v abesinski vojni. V pristojnih krogih izjavljajo, da spada to vprašanje v pristojnost odbora trinajstih. Tudi niso še dokončno določili dneva za razgovore zastopnikov glavnih generalnih štabov, ki se bodo vršili v Londonu. Zdi se, da se bodo ti

razgovori težko vršili v sredo, po vsej priliki se bodo začeli šele po velikonočnih praznikih.

Britansko vlado je, kakor se doznava, obvestilo o uporabi plinov britansko poslanstvo v Adisu Abebi. Poročilo navaja pričevanje raznih oseb. Toda po izjavah v poklicnih krogih ni bila nobena uradna britanska oseba očividec metanja dušljivih bomb s strani Italijanov.

Abesinski cesar o grozotah

London, 7. aprila. AA. (Reuter.) Zmagovite italijanske čete so po veselih iz eritrejskih virov nadaljevale prodiranje proti jugu. 20 km južno od Korama so se spopadle z ostanki abesinske cesarske garde. Iz abesinskih virov poročajo, da je cesar preuredil svojo gardo in da smatra, da Abesinci niso premagani. Reuterjev poročevalec v Addisu Abebi brzojavlja, da je abesinski cesar izjavil tole: Moja vojska ni premagana. Pripravljena je na odločno bitko z napadalcem. Zelimu miru, smo pa tudi razočarani, ker neprestano odlagajo izvedbo učinkovitih sankcij, ki bi končale tu surovo vojno. Ker misli, da bo premagal naše hrabre čete, preden bo moglo Društvo narodov posredovati, izkorišča sovražnik najstrašnejše in najbolj barbarske vojne načine zoper nas, ki so v vseh civiliziranih deželah prepovedani. Italijansko letalstvo je napadlo neutrjena mesta, kakor n. pr. Harar. Porušili so cerkve in bolnišnice, razen tega pa so trpele tudi naše čete in mirno civilno prebivalstvo daleč od bojišča. Italijanski letalci se poslužujejo strupenih plinov, čeprav je Italija svečano obljubila da jih ne bo uporabila. Čeprav so v vsem tem velike razlike in odklanjamo divjaška sredstva, je morala naših čet in našega ljudstva izvrstna. Vse drugačne italijanske vesti so navadna laž, ki naj vplivajo na člane sveta Društva narodov med pogajanj. Krepro smo prepričani, da Društvo narodov ne bo dovolilo, da bi kolektivna varnost ostala mrtna beseda in da ne bi upoštevalo naše pravične stvari. Društvo narodov naj uvede učinkovite sankcije proti napadalnim narodom.

V drugem poročilu pravi Reuterjev dopisnik iz Addisa Abebe, da je abesinski cesar osebno sodeloval v bojih svoje garde in da je osebno srečal iz stromeče dva dni, ne da bi bil sploh spal.

Obsojeni zaradi Judov

Varšava, 7. aprila. AA. (Pat.) Sodišče v Lodzu je izdalo razsodbo proti 27 članom nacionalistične stranke. Obtoženi so bili zaradi protijidovskih izgrediv. Trojica je obsojena na težko ječo po štiri leta, dva na tri in pol leta, pet na dve leti, ostali na 1 leto, trije pa so oproščeni.

Svetovno gospodarstvo se boljša

Ženeva, 7. aprila. AA. (Havas.) Odbor strokovnjakov je končal proučevanje poročila o delu posameznih vlad glede izvedbe mednarodnih konvencij o delu. Proučil je 584 poročil in ugotovil, da se stanje boljša. Odbor navaja v svojem poročilu razne ugotovitve in zahteva tudi, naj posamezne države svoja poročila izpopolne.

Sence padajo nad Abesinijo

Italijanska trobojnica vihra danes nad ruševinami cesarske palače staroabesinskega cesarstva v Gondarju. Le 40 km so predstrelje italijanske fašistične milice oddaljene od Tanskega jezera. Te italijanske čete ne morejo na tem ozemlju pričakovati nikakega odpora in se zna zgoditi, da bodo njihovi mežji, ki prenašajo tovor, strojnice in municijo, čez nekaj dni srkali vodo in se napajali v Modrem Nilu.

Italijani ob Modrem Nilu

Za abesinsko cesarstvo je ta dogodek usodnega pomena in alarm za Egipt in Anglijo. Ne smemo prezreti stopnjujoče se vznemirjenje egipčanske in angleške javnosti radi tega pomembnega italijanskega uspeha, pravzaprav z nenadnim vdorom Italije v ozemlje, od koder črpa svoje vode za namakanje Sudan in vsa Nilova dolina. Kakšne korake in stališča bodo zavzeli Angleži in z njimi vred Egiptčani, ni težko uganiti, tudi ni vprašanje, če je negušvo cesarstvo sploh še zmožno nудiti nadaljnemu prodiranju Italijanov resen odpor in s tem vred olajšati stališče Anglije in Egipta. Zadržna, verjetno še nedotaknjena, abesinska armada stoji na severnem delu bojišča pod osebnim poveljstvom cesarjem in bi je hude boje z italijanskimi predstražami. Izid bitke, do katere bo prav gotovo prišlo v bližini jezera Ašangi, v kateri je negušvo prvič od početka vojne pustil v boj tudi svojo gardo, je še zaenkrat negotov, kajti o tej bitki imamo tako različna poročila, kajti tako iz Rima kakor iz Addis Abebe javljajo o svojih zmagah. Če se je ta abesinska vojska, kar bi sklepali po italijanskem vojnem poročilu, morala poražena umakniti z bojnega polja, potem je vojski maršala Badoglia odprta pot proti Desijem vzdolž stare abesinske vojaške ceste, kar pomeni, da je odprta pot v osrčje Abesinije. Če primerjamo potek italijanske fronte na severu od konca februarja s sedanjimi položaji, potem nam je povsem jasno, da so Italijani napravili ogromen korak naprej. Za-

sluge za ta uspeh ne pripadajo samo vodstvu in bojujočim se četam, temveč v nemajhni meri organizaciji preskrbe čet z živili in municijo, ki je početka trpela na velikih pomanjkljivostih in nedostatkih, a so jih še v pravem času znali popraviti. Čeprav je tudi vreme bilo na strani Italijanov, ne moremo italijanskim uspehom zato pripisati nič manjši uspeh, kajti težave, katere mora premagovati organizacija preskrbe čet, ki naglo dan za dnem napredujejo, so tako ogromne, da že to dejstvo samo daje videz največjega uspeha.

Uspeh za uspehom

Tako stoji danes prednje čete fašistične milice v širini 400 km zračne črte od sudanske meje do vzhodnih obronkov abesinskega višavja prav blizu osrčja cesarstva. Strateško tako nevarna, od severozapada proti jugovzhodu polekajoča črta desnega krila italijanske vojske se je s tem v čudovito kratkem času odločilno spremenila. Zavzetje višavja Amba Aradam, ki sta ju zasedli prva in tretja armada koncem februarja, je začela vrsto uspehov in prodorov, ko so italijanske čete porazile več abesinskih vojsk, ki so vznemirjale severno od reke Takaze njihovo desno krilo in ga zelo nevarno obkrožale. Osvojitev Amba Alagija, bitka v Tembijem, bitka v Sire, to so posamezne pomembne in odločilne stopnje italijanskih uspehov na severni fronti. Pri tem je v prvi vrsti treba omeniti nadmočnost italijanskega orožja, ki poteka iz tehnične opreme in vedno česče uporabe plinske municije in plinskih bomb.

Kar je sledilo tem odločilnim udarcem na negušvo vojsko, so bili skoro sami malenkostni spopadi z umikajočim se nasprotnikom, v kateri je italijanska sila nevdržno napredovala. Najzgovornejši zgled nudi armada generalnega tajnika fašistične stranke Staracea, ki je z motoriziranimi oddelki v nekaj dneh prodrl preko 300 km daleč do Gondarja. Naravno je, da z uspešnimi zasedbami Sokote, Gondarja in severnega obrežja je-

zera Ašangi se ni potegnena prava in neranljiva bojna linija italijanskih čet. Vendar je gotovo, da bo do tega prišlo še pred začetkom poletne deževne dobe v juniju, ko morajo prenehati vse vojne operacije, ker italijanska armada z istim tempom in časovno sporedno s prodiranjem čet gradi tudi zveze v zaledju.

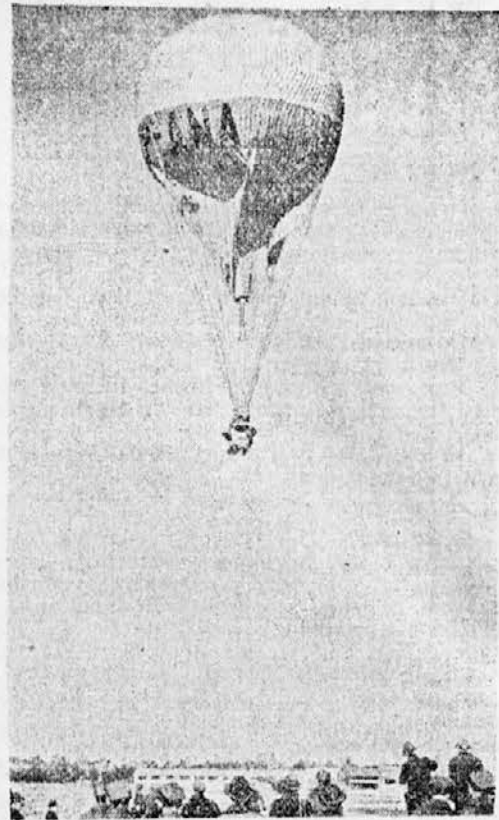
Graziani na preži

Če temu pregledu dodamo tudi še zadnje italijanske uspehe na severni fronti, prodor fašističnega oddelka na kamelah od pristanišča Asaba v Sargo, glavno mesto province Ausse, torej na fronti, kjer je bilo več mesecev mirno zatišje, moramo misliti, da je to predznak Grazianijeve ofenzive na južni fronti, da s tem dokončno obkrožijo še nepremagane čete generala Nasibuja. Če jim to uspe, potem bodo Italijani svojo severno posest neposredno povezali z južno.

Vsa ta dejstva nam morejo položaj abesinske vojske pokazati le v temnih barvah. Od vseh neguševih vojsk, kar jih je bilo od začetka vojnih operacij stopilo v boj, ostane neporažena do sedaj le še ena in sicer armada rasa Nasibuja, ki je doslej morala čuvati Harrar in železniško zvezo med Džibutijem in Addis Abebo. Če bo pa ta armada tudi v bodočnosti mogla biti svoji nalogi kos, je pa veliko vprašanje.

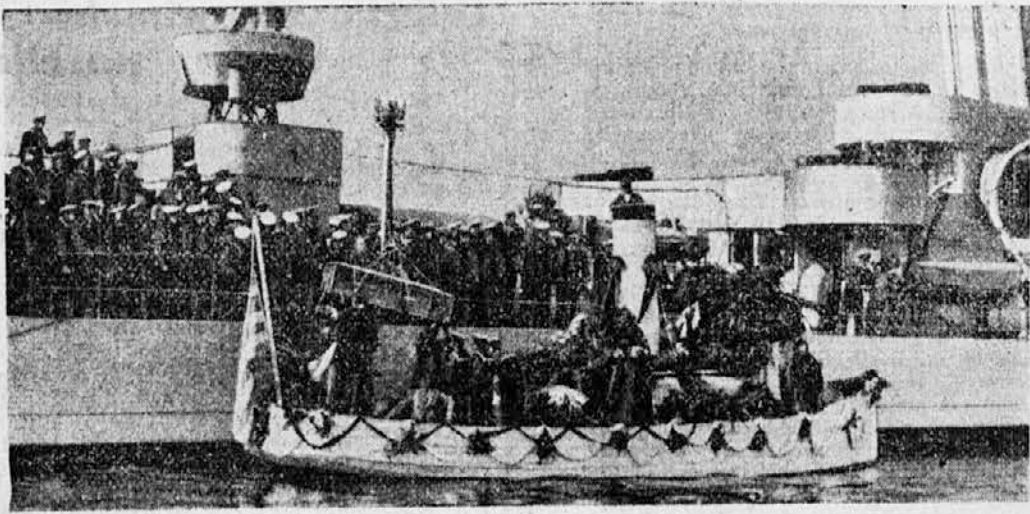
Tem dejstvom, katerim lahko odgovarja nepretrgoma propadanje odporitih abesinskih sil, se ne moremo odtegniti niti abesinski vodilni krogi. Kje so čete rasa Kase, Sejuma in Imruja, ki so po svojih porazih rešili nekaj svojih čet. Zdi se, da so se te čete kar stopile in izginile s površja.

Gotovo so te čete našle zavetje v nepristopnem gorovju Semijem, od koder bodo še nadalje vodile guerilsko vojno, vendar vso ne bo moglo na policajo spremeniti nič, še manj pa odločilno vplivati na napredovanje italijanskih čet, ki ga je skoro treba pričakovati pri takem stanju na obeh frontah, kakor danes je.

Poljski balon, ki se je dvignil 10.000 metrov visoko v stratosfero.

Vidimo, da padajo sence vojaške katastrofe vedno bolj na široko negušvo cesarstvo. Zdi se pa tudi, da bo Društvo narodov, kamor je neguš postal apel in prošnja za pomoč, nemočno proti dejstvu, ki jih bo s svojimi zmagami podprla Italija in po njih skušala diktirati pogoje miru.

Uprornik Venizelos se je mrtev vrnil v svojo domovino in na kraj svoje zadnje revolucije, na Kreta.

Črna soba

Med tem, ko se je prelivala kri na frontah, se je vršila v srcu sovražnih dežel še druga »vojna v temi«, kakor jo je krstil ameriški general Churchill, z lastnimi ogorčenimi boji, porazi in zmagami. Nešteto knjig o nemškem in protinemškem vohunstvu se zdaleka ni razkrinkalo njenih skrivnosti. Govori po večini samo o bujni domišljiji in ozkem razgledu avtorjev, ali pa nalašč prikriva resnico (kakor je bilo s spomini znanega »Napoleona vojne v temi« polk. Nicolajja). Tem bolj moramo ceniti ameriška razkrinkanja majorja Herberta Yardleya, ki je 16 let vodil Tajni oddelek št. 8 vojnega poizvedovalnega urada Zedinjenih držav in zdaj v pokoju pripoveduje o svojih napetih odkritjih.

Yardley se je pričel zanimati za tajne pisave kot skromni brzojavni uradnik drž. departementa (zun. ministrstva), kjer so redno šla skozi njegove roke dolga poročila inozemskih diplomatov. Zatrjuje, da zahteva ta poklic prirojene zmožnosti, ki jih ne morejo nadomestiti nobeni znanstveni pripomočki. Njegova samoučba je tako napredovala, da je kmalu pričel čitati zakrinkano dopisovanje predsednika Wilsona in poročila ameriških poslanikov. Obvestil je svojega predstojnika, da je sedanja

uradna tajna pisava prelaska. To odkritje je učinkovalo kakor bomba. Drž. departament je vpeljal novo abecedo, ki jo je Yardley takoj zopet razkrinkal. Med tem so posegle Zed. države v svetovno vojno. Vodja ameriške spionaže, major Van Dymen, je postavil Yardleya na čelo novega osmega oddelka v New Yorku in mu nakazal potrebne kredite po ovinkih, da ni mogel nihče slutiti uradnega značaja »Črne sobe«. Nepregledno delovanje je zahtevalo nove sotrudnike. A poznavalci tajnih pisav so maloštevilni: Pariz in London nista mogla pomagati Washingtonu. Yardley je dobil samo vse ameriške univerzitetne matematike in jezikoslovce. Toda znanstveniki niso bili kos novi nalogi. Malokdo se je obnesel, da si kmalu postal Yardleyeva česna roka skromni docent angleške književnosti v Chicagu dr. Monley. »Črna soba«, ki je štela že 200 uradnikov, je kmalu naletela na novo težko uganko, nevidna pisma. Zdaj je moral Yardley vpoklicati kemike. Iz Londona, ki mu je imponirala Yardleyeva zmag nad glavnim britskim kriptografom, »4 divizij vrednim« kapitanom Higginsom, je prišel na pomoč kot najboljši strokovnjak dr. Collins. Njegovo nastopno predavanje v »Črni sobi« bi se lahko uvrstilo v vsak detektivni roman.

Nemci so kmalu opustili tekoče nevidno črnilo, ki je stalo življenje njihovo najboljšo vohunko. V »Črni sobi« so ugotovili, da je vsebovala njena kolinska voda eno stotinko neke trde snovi in to je zapečatilo njeno usodo. Od tedaj so dobili nemški vohuni »črnilnike« v obliki gumbov, žepnih robcov, nogavic, ovratnic in slično. Če so namočili te nedolžne stvari v vodo, se je slednja spremenila v črnilo. Napisali so z njim nevidno pismo in zopet posušili »tintnik« do prihodnje porabe. Slični gumbi so pripeljali na električni stol nekega nemškega vohuna, dočim je romala radi svilenе rute v doživljensko ječo lepa nemška pravolaska. Nevidna pisma so vsebovala načrte za uničenje ladje-delnice, orožarn in sl., ali posredovala uvoz nevarnih nitel. Nekoč so bili z njimi natrpani kipi treh svetnikov na oltarju, ki jih je pripeljala iz Švice pobožna Nemka, da bi »izpolnila dano zobljubo«.

Med tem so si razbijali glave kriptografi nad čudnimi radijskimi poročili, ki so prihajala dnevno iz Berlina in se glasila: HSI, HSI, HSI — De De De, Attention, Attention, WNCHPVQHNCPPDBAT ECKI. Kmalu se je izkazalo, da se pogovarja na ta način Berlin z Meksiko, ki je morala dobiti posojilo v plačilo za nevtraliteto. Nemci so zvedeli, da čitajo v New Yorku poročila njih drž. tajnika Zimmermanna na prezidenta Carranza in so si zbrali novo abecedo. A Yardley je zopet uganil, da je bila slednja posneta po anglofrancoski Clifto-

novi pisavi... Najtežji oreh so pomenili Japonci, ki so naročili v Tokio iz Varšave genialnega poljskega kriptografa. Slednji je ustvaril res »oklopno« pisavo z desetimi izmeničnimi ključi. A Yardley je kljub temu čital poročila, ki jih je pošiljal v Tokio admiral Cato med pomorsko konferenco leta 1921... Čitanje samo zahteva le nadarjenost in spretnost. A predpogoj je zadostno število vzorcev. Slednji niso naprodaj. Amerika je morala drago plačati izdajalce in vohune. Yardley seveda ne izda svojih dobaviteljev. A navaja tudi Kremelska tajna navodila, ki so bila prečitana v Črni sobi. Slednja je delovala do leta 1929. Ko je postal Kellogg državni tajnik (zun. minister) v Washingtonu, jo je ukinil iz »idealnih pobud«.

Drevo, ki ne meče sence

Ta in oni svetovni potnik je nedvomno že pripovedoval domačinom, da je videl drevo, ki ne meče nikakršne sence. Ti pa so kajpada nejeverno zmagovali z glavami, češ, da je to tudi ena izmed znanih »ameriških rac«. Pa je vendarle resnično. Ogromno drevo evkaliptus, ki doseže do 130 metrov višine, ima čudno svojstvo, da se obrača z robovi listov vedno proti soncu, zatorej listi ne morejo kazati svoje ploskve na osonni strani.

Prva tekma v hokeju na drčalih (Rollschuh) se je vršila v Stuttgartu.

Mrtvi in dva živa

2.

Rognosovo priznanje je bilo za Bergerje v svojih posledicah pomembnejše, kakor je od začetka sam mislil. V dnevih med izpovedjo in prihodom denarja na pošto upravo je v sebi doživel čudovit in presenetljiv razvoj.

Prvo jutro se je prebudil pod pritiskom temnega občutja, da je zamudil veliko priliko svojega življenja, ki je nanjo bil stavil ves svoj obstanek in vse svoje upanje. Zdaj pa se ta slučaj nikdar več ne bo razjasnil. Nikdar več ne bo pričel trenutke, ko bi Lüdersen bil moral priznati, da so vsa ponižanja teh let bila nepravilna.

Tak pa bo za vso večnost lahko triumfal nad menoj. Tega je kriva le moja lastna slabost. Saj vem. Toda tega pa zopet ne morem, da bi izdal Rognosa in s tem sebe osvobodil. Tako, kakor zdaj stvari stojijo, ima vsaj on boljši položaj. Ga bo že znal izrabiti. Zato je zanj in za vse druge najboljšje tako, da ostane ne-kaznovan. Le zame ni tako!

Prvičkrat je opazil, da se je njegova slaba razpoloženost do Lüdersena tako stopnjevala, da bi jo že lahko imenovali sovraštvo. Sovraštvo, ki mu je odprlo rane in stisnilo sree.

Obenem pa se je zelo vznemiril za Rognosa. Ze večkrat je bil na tem, da bi ga še enkrat obiskal. Samo, da bi zvedel, kako se počuti. Toda vedno se je znal premagati, četudi si prijateljskega občutja do njega ni mogel iztrgati iz srca.

Saj to je vendar blazno, si je moral priznati. Na

koncu koncev je pač on vsega kriv. Kriv je Quisthusove smrti, kriv pa je tudi tega, da ga je Lüdersen smel poniževati. Zdaj pa me je zvezal na rokah in na nogah. Samo enkrat se je zgodilo, da je Helena ponovila svoje vprašanje, toda kljub vsemu ne bi vse zadeve naznanil policiji.

Tedaj je odvrnil razkačen: »Kaj bom z Rognosom? Z Lüdersenom hočem obračunati.«

»Z Lüdersenom?«

»Da, z Lüdersenom. Z nobenim drugim razen z njim. Ali me je Rognos sploh kdaj preziral? Ali si je kdaj prisvojil moje pravice? Vem, kar se je zgodilo, se ne da nikdar več popraviti. Jaz sem tudi brez tega zadovoljen. Tisti dan, ko bom Lüdersena dobil v svoje roke, se bom smatral za srečnega in rehabilitiranega.«

Nevoljno je skomignila z rameni »Tisti dan ne bo prišel nikoli.«

On pa ji je odgovoril hitro in razburjeno: »Odkod moreš to vedeti? Jaz vsaj gorim od želje, da falota pokličem na odgovor. Samo ko bi vedel, kako bi to najboljšje napravil.«

Tedaj mu je odgovorila z grenkim posmehom: »Vprašaj vendar Rognosa.«

Zastrmel se je vanjo, kakor da ga je udarila v lice in ni vedel pravega vzroka.

»Rognosa?«

»Da, njemu se sijajno posreči, kadar hoče stvari zaobrniti po svoji volji. Saj ti na zadnje lahko celo pomaga.«

Bergerja je zalila rdečica. Odšel je od nje, bil je užaljen, zaradi sebe in zaradi Rognosa.

In vendar: v tem pogovoru se je prav za prav sploščelo. Vanj je padlo seme, in to seme je rastle in rastle s tako deroč hitrostjo, da ga je opijanjalo. Močno pre-

plašen se je skušal osvoboditi njenih besedi in neomajne resnice, ki je v njih ležala. Toda njegova domišljija se je že vžgala. Narasla je do nervozne vročice in se nazadnje spremenila v nasilje.

Ako je mogel Rognos najti vse svoje številne izhode, zakaj naj bi jaz vsaj enega ne našel, si je mislil. Ako mi naključje noče pomagati, potem si moram pomagati pač sam.

Iskal je in iskal. Najprej tipaje in negotovo, nato pa z vedno večjo in večjo drznostjo. Prišlo mu je mnogo domislekov, vendar je uvidel, da nobeden od njih ni bil pravi. In četudi vse to razglabljanje ni prineslo pravega rezultata, je vendarle imelo neko drugo posledico: sovraštvo, ki ga je napolnjevalo do Lüdersena, je narasčalo. Neprestano ga je preganjala misel, da ga mora dobiti v roke in zatriumfirati nad njim, naj že stane, kar hoče.

Nekega dne ga je vprašala Helena: »Kaj ti je vendar? Tako si blede in nervozen.«

Razburjen je zanikal: »Ah, nič mi ni.«

Tedaj ga je pogledala resno in vsa zaskrbljena: »Bojim se za te. Takšen si, kakor da si hočeš kaj napraviti.«

Nekam krivo se je nasmejal: »No,« je dejal, »pa kaj bi bilo potem?«

»Pomisli, da imaš ženo in otroke!«

Skomignil je z rameni in odgovoril: »No, to sem zelo dolgo mislil. Morda smem zdaj enkrat tudi na sebe misliti.«

»Kaj naj to pomeni?«

»Nič posebnega. To mi je kar tako padlo v glavo.« In se je izognil njenemu ostremu in prestrašenemu pogledu.